

Akademikere oplever god sammenhæng mellem uddannelse og arbejde

I de seneste årtier er der kommet flere akademikere på arbejdsmarkedet, og det er blevet diskuteret, om der er sammenhæng mellem deres uddannelse og arbejde. Diskussionen er vanskelig, fordi vurderingen af, om en person har et relevant arbejde givet vedkommendes uddannelse, i en vis grad er subjektiv. Det gælder ikke mindst for akademikere, hvis uddannelse ofte ikke er professionsorienteret, men giver et sæt kompetencer, som kan bruges i flere forskellige sammenhænge.

Her ses på sammenhængen mellem uddannelse og arbejde ud fra to perspektiver:

For det første arbejdsgivernes indberetninger om det udførte arbejde. Hvis en person er leder, eller arbejdet kræver viden på højeste niveau, anses arbejdet for akademisk.

For det andet lønnen. I virksomhedernes indberetninger har medarbejdere inden for især det erhvervsøkonomiske område ofte et arbejde, der kategoriseres som mindre avanceret, men de oppebærer en løn, der tilsiger, at arbejdet kræver et højt kompetenceniveau. Også her betragtes arbejdet som akademisk.

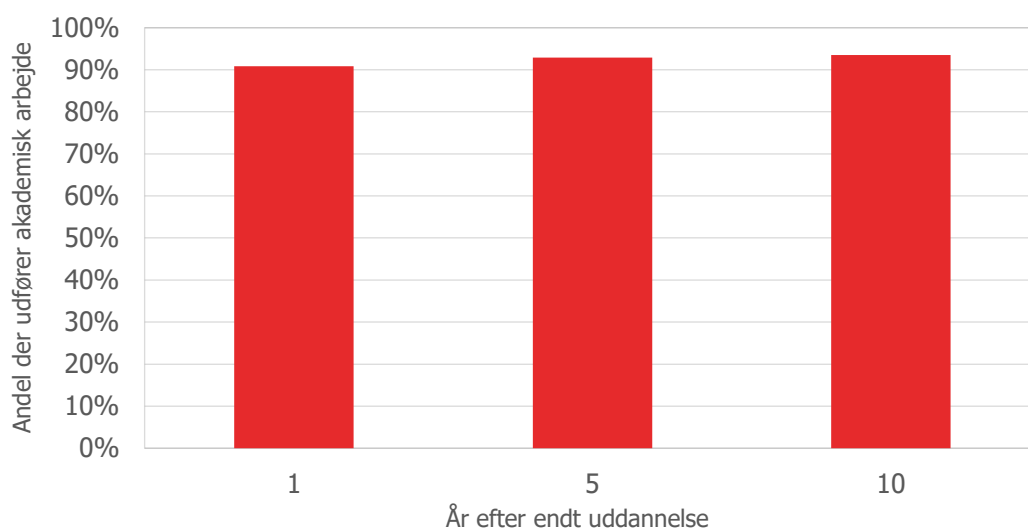
Hovedkonklusioner

- Akademikere oplever generelt en god sammenhæng mellem uddannelse og arbejde. 91 pct. har et år efter endt uddannelse et job, der kan kategoriseres som akademisk, og andelen er stigende i de efterfølgende år. Hvis man benytter en lidt mindre streng definition, er andelen 94 pct. et år efter endt uddannelse.
- Kun få akademikere arbejder i job, der kan kategoriseres som HK-stillinger. Det drejer sig om ca. 1 pct.
- Sammenhængen mellem uddannelse og arbejde for akademikere er på niveau med velfærdsprofessionelle og højere end håndværkere, butiksuddannede m.v.

Figur 1 viser, at andelen af personer med en lang videregående uddannelse, hvis arbejde er akademisk i den forstand, at deres arbejdsgiver har klassificeret arbejdet som specialiseret (kode 1-2 i DISCO-nomenklaturen), eller at de udfører mindre specialiseret arbejde (kode 3-5 i DISCO-nomenklaturen) med en månedsløn, der overstiger startlønnen for en fuldmægtig i staten.

Et år efter dimission har 91 pct. af akademikere efter denne opdeling et akademisk arbejde. Andelen stiger de kommende år. Efter ti år på arbejdsmarkedet har 94 pct. et akademisk arbejde.

Figur 1. Andel akademikere, der arbejder på akademisk niveau baseret på løn og arbejdsfunktion

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Akademisk arbejde er defineret som arbejde, der er klassificeret i DISCO 1-2 eller DISCO 3-5 med en løn, der overstiger startlønnen for en fuldmægtig i staten. For 5 og 10 år efter endt uddannelse er løngrænsen fremskrevet med 2 pct. årligt.

De største uddannelser i gruppen af højtuddannede, der efter definitionen ikke udfører akademisk arbejde, er civiløkonomer (cand.merc.) og revisorkandidater (cand.merc. aud.). Derudover er de pågældende personer spredt på en række uddannelser inden for humaniora, naturvidenskab og samfundsvidenskab.

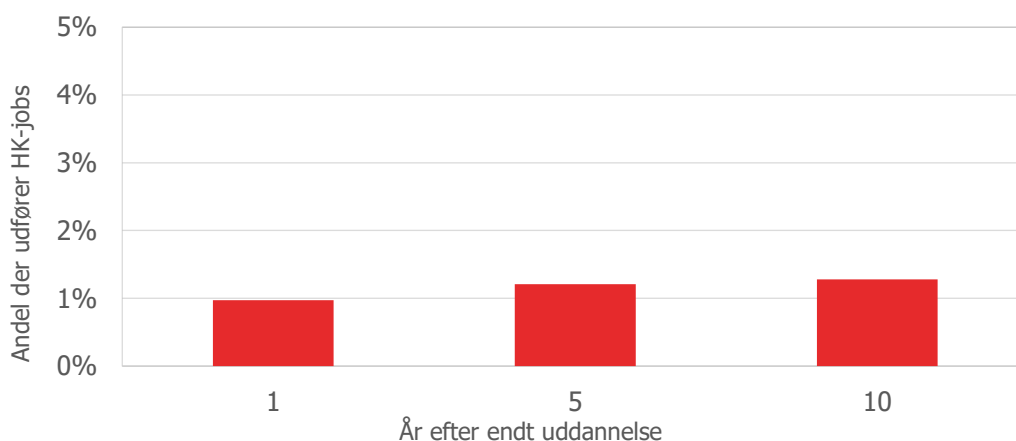
Som nævnt benyttes startlønnen for en fuldmægtig i staten som grænse. For akademikere, der er ansat i staten, men uden en bestemmelse om rådighedstillæg, er startlønnen imidlertid lavere end startlønnen for fuldmægtige. Hvis lønnen eksklusiv rådighedstillæg benyttes som grænse, hæves andelen, der udfører akademiske arbejder til hhv. 94 pct., 95 pct. og 95 pct. for de ancienniteter på 1, 5 og 10 år.

Kun få akademikere har HK-arbejde

En beslægtet diskussion handler om, hvorvidt akademikere har arbejde, der egentlig passer til HK-uddannede. Også dette er en vanskelig diskussion, fordi der for kontorpersonale i et vist omfang er overlap mellem akademisk arbejde og HK-arbejde. Her ses på akademikere, der arbejder med kontor- og kundeservicearbejde eller service- og salgsarbejde (DISCO 4 og 5), og som har en startløn, der er mindre end startlønnen for en fuldmægtig i staten. Derudover medregnes personer, der er medlem af HK's a-kasse.

Figur 2 viser andelen af personer med en lang videregående uddannelse, der efter definitionen arbejder i HK-lignende stillinger. Et år efter dimission gælder det knap 1 pct. af akademikere. Tallet ligger nogenlunde stabilt i årene efter endt uddannelse.

Figur 2. Andel akademikere, der arbejder i HK-jobs baseret på løn, arbejdsfunktion og a-kasse

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Et HK-lignende job er defineret som DISCO 4 eller med en grundløn på mindre end startlønnen for en akademiker i staten fremskrevet med den gennemsnitlige lønstigning i Danmark, samt efter medlemskab af HK's A-kasse.

Akademikere oplever en god sammenhæng mellem uddannelse og arbejde sammenlignet med andre grupper

I diskussionen af sammenhængen mellem akademikers job og uddannelse er det relevant at sammenligne med andre grupper.

Tabel 1 viser for en række faggrupper andelen, hvis arbejde oplagt ligger i forlængelse af deres uddannelse, eller som er ledere. For ikke-akademikere er opgørelsen konservativ i den forstand, at der anlægges en inkluderende tilgang til, hvornår uddannelse og arbejde hænger sammen. Se detaljer i metodeboksen. Tallene skal læses med det forbehold, at akademikere ofte har en mindre professionsrettet uddannelse end andre.

Opgørelsen viser, at akademikere ligger nogenlunde på niveau med andre grupper. Det gælder både kort efter endt uddannelse og på sigt.

Politifolk og sundhedsuddannede ligger i den høje ende, mens butik- og kontoruddannede ligger lavere. Tømrere, murere og malere ligger også forholdsvis lavt 10 år efter endt uddannelse.

Derudover viser opgørelsen, at nogle grupper i årene efter dimission har tendens til at søge væk fra deres felt. Dette ser dog ikke ud til at gælde for akademikere.

Table 1. Sammenhæng mellem uddannelse og arbejde for udvalgte faggrupper

Uddannelsesgruppe	1 år efter dimission	10 år efter dimission
Akademiker	91 %	94 %
Tømrer	90 %	67 %
Murer	81 %	65 %
Maler	82 %	60 %
Sygeplejerske	98 %	95 %
Butiksuddannede	80 %	71 %
Kontoruddannede	87 %	88 %
Folkeskolelærer	93 %	93 %
Pædagog	94 %	90 %
Politi	99 %	98 %
Socialrådgiver	91 %	95 %
SOSU	98 %	93 %

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Andelen er beregnet som andelen af erhvervsaktive med hhv. 1 og 10 års anciennitet, der arbejder inden for den arbejdshovedgruppe, som ligger uddannelsen nærmest, med ledelse eller mere kompetencekrævende arbejde, sammenholdt med hele den erhvervsaktive population med tilsvarende anciennitet.

Metode

Til analysen er følgende registre fra Danmarks statistik anvendt: uddannelsesforløbsregistret (UDDF), a-kasse-registret (AKAS), indkomstregistret (IND), den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) samt beskæftigelse for lønmodtager (BFL).

Population

Populationen begrænset til personer med en lang videregående uddannelse, der er dimitteret mellem 2009 og 2019. Arbejdsområdet, lønnen, tid siden dimission og a-kasse-medlemskabet måles for alle personer i 2020. Populationen stammer fra beskæftigelse for lønmodtagere (BFL), hvorfor selvstændige ikke er medtaget.

Akademisk arbejde

Akademisk arbejde afgrænses som arbejde, der er klassificeret inden for kode 1-2 i DISCO-nomenklaturen eller i DISCO 3-5 med en fuldtidsmånedsløn svarende til startlønnen for en akademiker i staten inklusive rådighedstillæg (løntrin 4 i AC's overenskomst med staten). I 2020 er det 34.504 kr. om måneden inklusive pension og rådighedstillæg. For personer med fem og 10 års anciennitet fremskrives løngrænsen med den gennemsnitlige lønstigning i Danmark i perioden 2009-2019 på 2 pct. p.a.

HK-arbejde

En akademiker vurderes at varetage HK-arbejde, hvis vedkommende arbejder inden for DISCO 4-5 og ikke opretholder en fuldtidsmånedsløn eksklusiv pension og feriepenge svarende til lønnen for en fuldmægtig i staten. Hvis vedkommende er medlem af HK's a-kasse, vurderes arbejdet ligeledes at være HK-arbejde.

Andre grupper

Ikke-akademikere vurderes at varetage et arbejde, som stemmer overens med uddannelsen, hvis arbejdet klassificeres i den nærmest liggende kode i

DISCO-nomenklaturen eller i DISCO 1-3 (hhv. ledelse og arbejde, der kræver vidende på højeste eller mellemniveau). Hvis den nærmest liggende hovedarbejdsfunktion er i DISCO 2, regnes DISCO 3 dog for ikke-relevant. Dette gælder for sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere og folkeskolelærere.

Følgende koder gælder for de forskellige grupper:

Akademiker: 1-2 samt 3-5 med høj løn

Tømrere: 1-3 samt 7

Murer: 1-3 samt 7

Maler: 1-3 samt 7

Sygeplejerske: 1-2

Butiksuddannet: 1-3 samt 5

Kontoruddannet: 1-4

Folkeskolelærere: 1-2

Pædagog: 1-2

Politi: 1-3 samt 5

Socialrådgiver: 1-2

SOSU: 1-3 samt 5